

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра історії України і методики викладання історії

**Галицька-Дідух Тамара
Паска Богдан**

КУРСОВА РОБОТА З МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ІСТОРІЇ

**Навчально-методичний посібник для студентів
спеціальності «Середня освіта (Історія)»**

Івано-Франківськ
2025

УДК 378.016:3](075)

Розробники:

Галицька-Дідух Тамара Вячеславівна,

кандидат історичних наук, доцент

кафедри історії України і методики викладання історії

факультету історії, політології і міжнародних відносин

Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Паска Богдан Валерійович,

кандидат історичних наук, доцент

кафедри історії України і методики викладання історії

факультету історії, політології і міжнародних відносин

Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Рецензенти:

Райківський І. Я., доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії України і методики викладання історії факультету історії, політології і міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Островський В. В., кандидат історичних наук, в. о. доцента кафедри теорії та методики навчання, методист лабораторії суспільно-філологічних дисциплін Івано-Франківського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти

Галицька-Дідух Т. В., Паска Б. В. Курсова робота з методики навчання історії. Навчально-методичний посібник для студентів спеціальності «Середня освіта (Історія)». Івано-Франківськ, 2025. 30 с.

ЗМІСТ

Опис навчальної дисципліни	4
Методичні рекомендації до виконання та оформлення курсових робіт	8
Критерії оцінювання	22
Рекомендована література	28

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курсова робота є важливим етапом у підготовці студентів спеціальності "Середня освіта (історія)", оскільки вона дає змогу студентам не лише застосувати набуті теоретичні знання, а й розвинути практичні навички, які є необхідними для майбутньої педагогічної діяльності. Цей етап навчання сприяє формуванню професійної компетентності, що охоплює як глибокі знання історії, так і вміння ефективно організовувати навчальний процес, застосовувати сучасні методи та підходи до викладання історії.

Курсова робота надає можливість студентам глибше вивчити окремі аспекти методики навчання історії, дослідити існуючі педагогічні стратегії, методи та інструменти, які використовуються для ефективного навчання учнів. Вона дозволяє проаналізувати сучасні підходи до викладання історії, порівняти різні методики та вибрати найбільш ефективні для конкретної освітньої ситуації. Це формує в студентів вміння творчо підходити до навчального процесу та вибору методичних засобів, що відповідають навчальним цілям та потребам учнів.

Крім того, курсова робота сприяє розвитку критичного мислення, аналітичних здібностей і вміння працювати з науковими та методичними джерелами. Вона також сприяє формуванню здатності до самостійної наукової роботи, що є необхідною умовою для постійного вдосконалення професійних навичок у педагогічній діяльності. Оскільки професія вчителя вимагає безперервного розвитку та оновлення знань, курсове дослідження є важливим етапом формування навичок самостійного здобуття знань і дослідження, що стане основою для подальшої кар'єри вчителя історії.

Крім того, курсова робота розвиває вміння студентів аналізувати та оцінювати навчальні програми, підручники та методичні матеріали, що відповідають сучасним освітнім стандартам. Це дає змогу студентам більш ефективно готуватися до майбутньої професійної діяльності, яка включає не

тільки викладання, а й розробку та адаптацію навчальних планів, програм і методичних рекомендацій.

Отже, курсова робота є важливим етапом у підготовці студентів до професії вчителя історії, оскільки вона формує у них уміння використовувати сучасні методи та технології викладання, розвиває аналітичне і критичне мислення, сприяє підвищенню науково-педагогічної компетентності, що є основою для успішної професійної діяльності в майбутньому.

Метою курсової роботи є розвиток здатності студентів розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у викладанні історії та суспільствознавчих дисциплін у закладах середньої освіти. Це передбачає інтеграцію знань із методики навчання, педагогіки, психології та історичної науки для ефективного прийняття рішень у процесі організації навчально-виховного процесу.

У процесі написання роботи реалізуються такі **компетентності**:

ЗК 1. Здатність письмово й усно спілкуватися (комунікувати) українською – державною мовою; здатність реагувати мовними засобами на повний спектр соціальних і культурних явищ – у навчанні і на практиці.

ЗК 4. Наукове розуміння природи і сучасних технологій, а також здатність застосовувати його в практичній діяльності; здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ФК 4. Здатність до розуміння теоретичних і практичних засад педагогіки, психології і сучасних освітніх технологій.

ФК 5. Здатність володіти системою знань із методики викладання історії і правознавства, знати зміст навчальних програм та підручників, засоби, методи та основні прийоми навчання, способи перевірки знань та умінь учнів та критерії оцінювання їхніх навчальних досягнень, форми позакласної та позашкільної роботи та ін.

ФК 8. Здатність визначати мету та завдання шкільних курсів історії і правознавства, аналізувати навчальну програму та навчально-методичну

літературу, складати плани-конспекти уроків, визначати тип та форму уроку, враховувати пізнавальні можливості учнів та ін.

ФК 10. Здатність застосовувати інтерактивні методи і сучасні освітні технології навчання.

ФК 15. Здатність здійснювати дослідження із вітчизняної і всесвітньої історії, методики викладання історії і правознавства, історичного краєзнавства.

ФК 16. Здатність усвідомлювати суспільний статус і призначення професійної діяльності вчителя історії, здійснювати самооцінку та корегування пізнавальної діяльності, аналізувати, досліджувати та поширювати передовий педагогічний досвід.

ФК 17. Здатність формувати історичну свідомість, національну пам'ять, провадити громадянсько-патріотичне виховання серед молоді. ефективно реалізовувати громадянські права та обов'язки з метою розвитку демократичного громадянського суспільства, виховувати правову свідомість та культуру в учасників освітнього процес.

Отримують свій розвиток наступні **програмні результати навчання:**

ПРН 4. Знати теоретичні і практичні основи педагогіки і психології, сучасних освітніх технологій, особливості організації та проведення навчально-виховної роботи відповідно до положень нормативно-правової бази національної системи освіти.

ПРН 5. Знати теоретичні і практичні основи методики викладання історії і правознавства, орієнтуватися на їх сучасні досягнення.

ПРН 6. Самостійно організовувати освітній процес із врахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів, а також з дотриманням вимог безпеки життєдіяльності всіх учасників освітнього процесу, вибираючи продуктивні методи, прийоми, форми та засоби навчання.

ПРН 8. Вміти аналізувати, синтезувати, порівнювати історичну інформацію, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки.

ПРН 9. Розуміти та інтерпретувати вивчений матеріал у вербальній і невербальній формах різного обсягу й складності, дотримуючись норм

української літературної норми і вимог до написання наукових та навчальних текстів.

ПРН 12. Здійснювати планування, організацію та реалізацію сучасних інноваційних технологій навчання історії і правознавства на основі особистісно-орієнтованого та компетентнісного підходів.

ПРН 13. Здійснювати наукові й науково-педагогічні дослідження в галузі історії, методики навчання історії і правознавства, історичного краєзнавства; застосовувати міждисциплінарний підхід.

ПРН 19. Здатність діяти на основі сформованих ціннісних орієнтирів; з повагою і розумінням ставитися до інших світоглядних позицій, усвідомлювати рівні можливості кожного члена суспільства та педагогічного й учнівського колективів, враховувати гендерний підхід, формувати історичну і політичну культуру, національну пам'ять, проводити громадянсько-патріотичне виховання.

ПРН 20. Вдосконалювати з високим рівнем автономності здобуті під час навчання компетентності, усвідомлювати призначення професійної діяльності вчителя історії і суспільствознавчих предметів, а також потреби систематично підвищувати професійну кваліфікацію через навчання протягом життя.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВИХ РОБІТ

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

Тема 1. Методика навчання суспільствознавства як педагогічна наука. Суспільствознавча освіта в умовах НУШ.

Формулювання теми курсової роботи з методики навчання історії для студентів ІУ курсу спеціальності 014 "Середня освіта (історія)" має відповідати певним вимогам, щоб забезпечити її наукову обґрунтованість, практичну значущість та відповідність освітнім стандартам. Зокрема, тема має охоплювати питання методики навчання історії в школі, враховуючи сучасні підходи, технології та освітні стандарти. Вона має бути актуальною для студентів ІУ курсу, які вже ознайомилися з основами педагогіки, психології, методики навчання історії.

Формулювання має бути зрозумілим і конкретним, уникати надто загальних або широких понять. Наприклад, замість загальної теми *«Використання інтерактивних методів на уроках історії»*, варто уточнити: *«Використання методу дебатів на уроках історії у 10 класі»*.

Тема повинна відповідати сучасним тенденціям у сфері освіти, державним стандартам, концепції «Нова українська школа» (НУШ). Студент повинен мати змогу реалізувати дослідження в межах шкільної практики або аналізу навчальних матеріалів. Варто уникати надто глобальних тем, які неможливо дослідити в умовах курсової роботи. Правильне формулювання теми допомагає студенту ефективно організувати дослідження, а викладачу – оцінити відповідність роботи методичним вимогам.

Зміст курсової роботи має чітко відображати структуру дослідження, логіку його викладення та відповідати заявленій темі. Він повинен містити

розділи, що забезпечують теоретичне обґрунтування, методичний аналіз та практичну частину роботи. Назви розділів і підрозділів мають відповідати темі роботи та послідовно розкривати її проблематику. Зміст повинен мати чітку структуру: вступ, основна частина (теоретичний і практичний блоки), висновки, список використаних джерел, додатки (за потреби).

Назви розділів мають бути конкретними, уникати надто загальних фраз. Наприклад, замість «Методи навчання історії» краще сформулювати «Використання інтерактивних методів у навчанні історії у 8 класі». Необхідно чітко розподілити розділи на підрозділи, щоб уникнути надмірної узагальненості. Формулювання має бути науково-обґрунтованим, без розмовного стилю. Назви розділів не повинні містити питальних речень або оціночних суджень (наприклад, «Чому важливо використовувати ігри на уроках історії?» – неправильний варіант).

Зміст має охоплювати такі розділи:

1. **Вступ** (обґрунтування актуальності, мета, завдання, об'єкт і предмет дослідження, методи роботи).
2. **Теоретичний розділ** (аналіз літератури, методичні підходи, освітні стандарти).
3. **Практичний розділ** (аналіз навчального процесу, експериментальне дослідження або методичні розробки).
4. **Висновки** (узагальнення результатів).
5. **Список використаних джерел** (не менше 40 джерел, включаючи нормативні документи, наукову літературу).
6. **Додатки** (за потреби: таблиці, зразки планів уроків, анкети тощо).

Актуальність теми у вступі курсової роботи пояснює, чому обране питання є важливим у сучасній методиці навчання історії. Це має бути логічне, аргументоване обґрунтування, яке демонструє наукову, педагогічну та практичну значущість дослідження.

Важливим є зв'язок із сучасними освітніми тенденціями. Слід підкреслити значення теми в контексті модернізації освіти, реформ у навчанні

історії, впровадження Концепції «Нова українська школа» (НУШ), компетентнісного підходу тощо.

В межах обґрунтування важливості теми для викладання історії слід вказати, як досліджуваний аспект (наприклад, використання ігор, інтерактивних методів, цифрових технологій) сприяє покращенню навчального процесу. Зазначити, що проблема досліджується вченими-методистами (з посиланням на наукову літературу), а також закріплена у нормативних документах (Державний стандарт, програми МОН тощо). Наприклад: *Проблема формування історичної компетентності учнів активно досліджується сучасними науковцями (І. Підласий, О. Пометун), що підтверджує її актуальність у методиці навчання історії.*

Вказати, що попри значну кількість досліджень, певні аспекти питання залишаються недостатньо розкритими. Наприклад: *Попри значну увагу до проблеми використання мультимедійних технологій у навчанні історії, питання їх ефективності у формуванні критичного мислення школярів залишається відкритим.*

Слід підкреслити, як дослідження допоможе вчителям або учням у реальному навчальному процесі. Наприклад: *Розробка ефективних методичних підходів до використання історичних карт у навчанні в 7 класі сприятиме покращенню просторового мислення учнів та їх здатності аналізувати історичні події у хронологічній послідовності.*

Визначення **об'єкта та предмета** є важливою частиною вступу курсової роботи. Це дозволяє чітко окреслити, що саме буде досліджувано, а також виділити аспект, на якому буде сфокусовано дослідження. Правильне формулювання цих понять є основою для подальшої роботи та наукового аналізу. Об'єкт дослідження — це те, що є загальним, широким, загальним об'єктом, на який спрямовано дослідження. Об'єкт часто відображає загальну сферу, яку досліджує студент, в даному випадку — це процес або явище, пов'язане з навчанням історії. **Приклад формулювання об'єкта:** *Об'єктом дослідження є процес навчання історії в середній школі.*

Предмет дослідження — це конкретний аспект об'єкта, на якому зосереджено дослідження. Предмет дослідження має бути конкретним і визначеним. Це обмежує поле дослідження та вказує на точний аспект, який буде вивчатися. Формулювання предмета має бути чітким і точним, щоб зрозуміти, яку проблему студент хоче вивчити. Предмет пов'язаний з об'єктом, але є більш вузьким його аспектом. **Приклад формулювання предмета:** *Предметом дослідження є методи і прийоми використання історичних джерел на уроках історії в 9 класі.* Правильне визначення об'єкта та предмета дозволяє чітко орієнтуватися в межах дослідження та надає роботи наукової та логічної структури.

Правильне формулювання мети та завдань є важливим етапом у написанні курсової роботи, оскільки вони визначають напрямок дослідження і допомагають сформулювати ключові аспекти, які будуть вивчатися. Мета вказує на основну ціль роботи, а завдання деталізують етапи та конкретні кроки для досягнення цієї мети.

Мета курсової роботи повинна бути конкретною, чіткою, відповідною до обраної теми та визначати основну ідею, яку студент прагне досягти в результаті дослідження. Вона має відображати: загальний напрямок дослідження, наслідки, яких планується досягти в результаті роботи, теоретичний або практичний характер роботи. Мета має бути чіткою і конкретною, щоб не викликати неоднозначних тлумачень, а також має вказувати на те, що саме студент хоче досягти в результаті виконання дослідження.

Завдання є більш деталізованим аспектом мети. Вони конкретизують, які кроки будуть здійснені для досягнення поставленої мети. Завдання повинні бути чіткими, реалізованими і відповідати науковому характеру роботи. Зокрема, мають охоплювати всі основні аспекти, які мають бути досліджені у роботі, повинні бути логічно пов'язані між собою і вести до досягнення мети, мають бути реалістичними і можливими для виконання в рамках курсової роботи.

Стан наукової розробки. У вказаній частині вступу необхідно показати, наскільки глибоко вивчене питання в науковій літературі, а також, які є джерела.

У курсовій роботі важливим елементом є аналіз нормативних документів (Державні стандарти освіти, програми, методичні рекомендації, накази) та навчальних програм, шкільних підручників, оскільки саме вони визначають основні вимоги до організації та проведення навчального процесу, а також формують освітні стандарти та критерії оцінювання. Опис цих джерел має бути чітким і систематизованим, з акцентом на їх значення для вашого дослідження. Якщо це нормативний документ, визначте ключові пункти, які стосуються саме методики навчання історії (наприклад, рекомендовані підходи, технології, критерії оцінювання, цілі й завдання курсу). Використовуйте документи, що мають актуальність на момент написання роботи.

Проаналізуйте наукові монографії, статті, підручники, дисертації, методичні посібники, статті з наукових журналів. Вони повинні бути актуальними (опублікованими не раніше, ніж 5-10 років тому, залежно від теми). Уважно виділяйте основних авторів, чию роботу ви будете враховувати в дослідженні. Необхідно не лише перерахувати літературу, але й подати критичний аналіз наявних досліджень, виділивши їхні сильні та слабкі сторони. Зазначте, які проблеми залишаються нез'ясованими або недостатньо дослідженими.

У рубриці **методи дослідження** студент повинен чітко та детально описати ті методи, які використовуватимуться для досягнення поставленої мети дослідження. Важливо, щоб обрані методи відповідали специфіці досліджуваної теми, а також були науково обґрунтовані. Оскільки методика навчання історії є практичною дисципліною, в цій частині роботи особливу увагу слід приділити саме методам, що дозволяють здійснити педагогічний аналіз, оцінку ефективності методів навчання, а також сприяють формуванню необхідних знань і навичок у учнів. Опис методів має бути чітким і структурованим. Важливо подати кожен метод окремо, пояснивши його суть, принципи, а також роль у дослідженні. Вказуйте, який саме метод ви обрали для аналізу, практичної реалізації чи теоретичного обґрунтування. Методи повинні відповідати поставленій меті дослідження та допомагати в досягненні завдань, які ви

визначили на початку роботи. Описуйте, як кожен метод сприятиме досягненню результату та відповідає на основні дослідницькі питання.

Практичне значення одержаних результатів є важливою частиною курсової роботи, оскільки вона дає змогу оцінити, як результати дослідження можуть бути використані в реальному педагогічному процесі, а також як вони впливають на вдосконалення методики навчання історії. Вона має демонструвати конкретні застосування теоретичних та емпіричних висновків для поліпшення процесу навчання. Наприклад, нові методи навчання, педагогічні технології, нові підходи до роботи з історичними джерелами чи інтерактивними засобами можуть бути корисні для вчителів історії. Варто зазначити, яким чином саме ваші результати допоможуть удосконалити процес навчання історії. Це може стосуватися як вчителів, так і учнів (наприклад, покращення рівня засвоєння історичних фактів, розвитку критичного мислення або підвищення мотивації учнів). Описуйте не лише те, як результати можуть бути використані, але й які конкретні проблеми можуть бути вирішені завдяки застосуванню ваших рекомендацій.

Рубрика «**Наукова новизна**» є частиною курсової роботи, адже в ній ви повинні чітко і лаконічно сформулювати, в чому полягає оригінальність і новизна вашого дослідження. Вона має відображати, які нові підходи, ідеї, методи чи інтерпретації ви вносите в існуючу систему знань з методики навчання історії. Важливо, щоб ви чітко і зрозуміло вказали, що є новим у вашому дослідженні. Це можуть бути нові методи, підходи, теоретичні або практичні рекомендації, які раніше не були застосовані або недостатньо розглянуті в рамках вашої теми. Ви повинні вказати, що було раніше досліджено і як саме ваше дослідження розширює або уточнює наявні знання. Варто уникати загальних фраз і прописувати конкретні результати. Наприклад, замість «новизна роботи полягає в її оригінальності», слід описати, що саме робить вашу роботу унікальною, в чому полягає новий підхід, метод або результат.

Основна частина. Важливу роль у цьому відіграє правильне оформлення структури роботи, включаючи розділи, підрозділи, пункти та підпункти. Всі ці

елементи повинні бути правильно побудовані та відповідати вимогам до наукового викладу.

Викладання наукової роботи має бути чітким, логічним, послідовним і структурованим. Усі думки повинні бути представлені в такій послідовності, щоб кожен наступний елемент роботи впливав з попереднього. Важливо уникати довгих, неструктурованих абзаців і текстів, які ускладнюють сприйняття інформації.

Всі поняття та терміни мають бути чітко визначені, а формулювання – точними. Не можна допускати неоднозначностей у викладі матеріалу. Потрібно дотримуватись наукового стилю, уникати надмірного використання суб'єктивних оцінок та емоційних висловів. Використовуйте науковий стиль письма, що характерний для курсових робіт. Мова повинна бути коректною, неупередженою, нейтральною та об'єктивною. Уникайте складних і заплутаних конструкцій, зайвих слів і надмірної деталізації. Кожен розділ і підрозділ повинен бути чітко орієнтований на розкриття конкретного аспекту теми.

Розділ є основним елементом структури курсової роботи і повинен включати в себе основні теми та напрями дослідження. Розділи позначаються арабськими цифрами (наприклад, 1, 2, 3). Кожен розділ має бути логічно завершеним і спрямованим на досягнення загальної мети роботи. Назва розділу повинна чітко відображати його зміст і бути лаконічною, без зайвих уточнень. Приклад: Розділ 1. Теоретичні засади методики навчання історії. Підрозділи структурно поділяють розділ на окремі складові. Вони позначаються арабськими цифрами через крапку (наприклад, 1.1, 1.2). Підрозділи мають бути тематичними і більш конкретизувати зміст розділу. Підрозділ повинен допомагати чітко організувати наукове пояснення, виведення теоретичних або практичних результатів. У підрозділі можна розглядати одну з окремих проблем або аспектів, які є важливими для досліджуваної теми. **Наприклад:**
1.1. Історичні джерела та їх роль у викладанні історії
1.2. Методичні підходи до навчання історії в школах

Пункти являють собою більш детальний елемент структури роботи і повинні ще більш конкретизувати підрозділ. Вони позначаються арабськими цифрами з подвійною крапкою (наприклад, 1.1.1, 1.1.2). У пунктах зазвичай розкриваються конкретні питання, аспекти або теоретичні положення, які є невід'ємною частиною підрозділу. **Наприклад: 1.1.1. Підходи до аналізу первинних джерел в навчанні історії. 1.1.2. Роль спогадів у вивченні історії.**

Кожен розділ, підрозділ, пункт і підпункт мають логічно витікати з попереднього і бути пов'язаними з основною темою дослідження. Структура має бути послідовною та зрозумілою для читача. Всі частини роботи повинні бути тісно пов'язані між собою і мати спільну мету – розкриття теми дослідження. Відповідно, кожен підрозділ і пункт не повинен містити матеріалу, який не стосується основної теми курсової роботи. Науковий виклад має бути послідовним, кожен розділ має логічно доповнювати попередній. Не допускається переплутування тем і перехід до нових розділів без достатнього обґрунтування. Перевіряйте свою роботу на відповідність науковому стилю, правильності цитування та оформлення списку літератури.

Теоретичний розділ є основою для розуміння методичних підходів до навчання історії. Він включає в себе огляд існуючих теоретичних концепцій, підходів, методів, що використовуються для викладання історії в сучасних умовах.

Використовуйте аналіз літератури та джерел для розгляду наукових підходів до навчання історії. Рекомендується опрацювати праці українських та зарубіжних авторів, визначити основні тенденції у розвитку методики навчання історії. Вкажіть, які підходи до навчання історії існують в Україні та за кордоном, як вони змінюються з часом. Наприклад, порівняйте традиційні методи з сучасними інтерактивними методами.

Практичний розділ зосереджений на застосуванні теоретичних знань у реальному навчальному процесі. Це може бути аналіз конкретних уроків, програм, розробка методичних рекомендацій, або проведення дослідження. Напишіть, які методи будуть застосовуватись для досягнення цих завдань, та як

вони сприятимуть розвитку учнів. Проведіть аналіз існуючих навчальних програм з історії, зазначте, що в них є ефективним і де можна внести удосконалення. Проаналізуйте програми середніх шкіл, інші методичні матеріали, і на основі цього розробіть власні рекомендації. Сформулюйте практичні рекомендації для вчителів щодо використання ефективних методик та підходів у викладанні історії на основі результатів дослідження. У разі необхідності використовуйте таблиці, діаграми, графіки, які будуть візуально підкріплювати ваші результати та методи.

Кожний розділ, підрозділ, пункт закінчуються сформульованими висновками із стислим викладенням наведених у розділі результатів. У висновках необхідно підсумувати результати роботи, підтвердити досягнення мети дослідження та визначити перспективи подальших розробок у методиці навчання історії. Визначте, як теоретичні аспекти взаємодіють з практичними, і чому саме ваш підхід є ефективним для навчання історії. Також зазначте напрямки для подальших досліджень у методиці навчання історії. Це може бути удосконалення методів викладання, впровадження нових технологій, створення нових навчальних програм тощо.

Загальні висновки є важливою частиною курсової роботи, оскільки вони підсумовують результати дослідження та відображають досягнення мети роботи. Висновки повинні бути чіткими, лаконічними і добре структурованими, висвітлюючи основні результати, рекомендації та напрямки подальших досліджень.

Підсумуйте, чи була досягнута основна мета дослідження. Наприклад, якщо метою роботи було удосконалення методики викладання історії через використання нових підходів або технологій, вкажіть, як вам вдалося це реалізувати. Коротко викладіть основні результати вашого дослідження: які методи навчання історії ви вивчали, як ви їх застосовували, що з цього вийшло. Вкажіть, чи було підвищення ефективності навчання учнів, чи були досягнуті поставлені завдання (наприклад, покращення критичного мислення учнів, збільшення мотивації до вивчення історії). Важливо зазначити, як теоретичні

аспекти методики навчання історії взаємодіють з практичним застосуванням. Тобто, як теорія була реалізована на практиці, і які результати це дало. Наприклад, застосування інтерактивних методів на уроках історії призвело до кращого засвоєння матеріалу учнями.

Оцінюючи ефективність використаних методик і підходів, підсумуйте, наскільки вони були корисними в процесі навчання історії. Наприклад, якщо ви використовували інноваційні технології або інтерактивні методи, оцініть, наскільки вони сприяли кращому засвоєнню матеріалу, розвитку вмінь учнів працювати з історичними джерелами або розвитку критичного мислення. Висвітліть практичну значимість отриманих результатів для педагогічної практики. Чи можна використовувати ваші рекомендації та результати у реальних умовах шкільного навчання? Як саме ваші висновки можуть бути корисними для вчителів історії?

На основі отриманих результатів надайте рекомендації щодо вдосконалення методики викладання історії. Наприклад, це може бути пропозиція впровадити в шкільному процесі нові інтерактивні методи, використання мультимедійних засобів, чи більш активне застосування джерел у вивченні історії.

Якщо ви досліджували застосування нових технологій (онлайн-ресурсів, цифрових підручників, інтерактивних платформ), підсумуйте, як вони можуть бути корисні для вчителів історії, і які технології найбільш ефективні у навчанні учнів. Визначте перспективи для подальших досліджень у методиці навчання історії. Це може бути дослідження нових методів викладання, розробка нових підручників чи програм, або глибше дослідження ролі цифрових технологій у навчанні історії.

Якщо під час написання курсової роботи ви не змогли повністю дослідити якусь проблему, згадайте про ці аспекти в висновках, вказавши на можливість їх подальшого вивчення. Оцініть значення отриманих результатів для шкільної практики та навчального процесу в цілому. Вкажіть, як ваші результати можуть бути використані в реальному навчальному процесі.

Рубрикація списку джерел

1. Нормативно-правові документи. Включає закони, постанови, накази, що регулюють освіту та методику навчання історії.
2. Навчальні програми і підручники
3. Монографії і статті
4. Енциклопедичні видання.
5. Матеріали конференцій.
6. Автореферати дисертацій і дисертації

Додатки є важливою частиною курсової роботи, оскільки вони містять додаткові матеріали, які не обов'язково повинні бути включені в основний текст, але є важливими для розуміння досліджуваної проблеми. У контексті курсової роботи з методики навчання історії додатки можуть містити різні типи матеріалів, що доповнюють і підкріплюють теоретичні та практичні аспекти роботи. Додатки повинні доповнювати основний текст роботи, не повторюючи його, але підтверджуючи або пояснюючи важливі моменти. Додатки повинні бути функціональними, чітко оформленими та допомагати читачеві краще зрозуміти досліджувану тему та ваші наукові висновки.

Кожен додаток повинен мати свою окрему нумерацію, наприклад, «Додаток А», «Додаток Б» тощо. Кожен додаток має містити заголовок, який чітко пояснює його зміст. Заголовок повинен бути коротким і інформативним, наприклад: «Програма курсу з історії для 9 класу».

У тексті курсової роботи повинні бути посилання на додатки. Наприклад: «Див. Додаток А для детального опису програми курсу» або «Тестові завдання для оцінки рівня засвоєння матеріалу надаються в Додатку Б».

Додатки можуть включати різноманітні матеріали, що підкріплюють основний текст курсової роботи. Якщо в основному тексті курсової роботи є посилання на дані статистики, результатів опитувань, експериментів чи аналізу, ці дані мають бути представлені у вигляді таблиць, графіків або діаграм в додатках. Також може бути включення прикладів навчальних програм, планів уроків ін. Якщо в роботі ви розробляли певні методичні матеріали або

рекомендації для вчителів, вони можуть бути подані в додатках. Якщо у вашій роботі є частина, що стосується тестування чи оцінювання знань учнів, варто додати зразки тестів або контрольних робіт, використаних в експерименті чи дослідженні. Якщо ви використовували власні мультимедійні ресурси для навчання (відео, презентації, інтерактивні карти тощо), їх також можна вкласти в додатки у вигляді посилань або файлів. Якщо ви проводили опитування серед учнів або вчителів для дослідження ефективності методик, включіть анкету, результати та їх аналіз у додатках. Наприклад: Анкета для учнів про їх ставлення до історії та методів навчання.

Використовуйте додатки, щоб показати, що ви активно працювали з практичними аспектами методики навчання історії, включаючи реальні матеріали, які можуть бути корисними для інших педагогів.

Додатки повинні бути функціональними, чітко оформленими та допомагати читачеві краще зрозуміти досліджувану тему та ваші наукові висновки.

Додатки нумеруються великими літерами. На кожний додаток повинно бути посилання в тексті, наприклад, «...розміщення східнослов'янських племен» (дод. Б)». При повторному згадуванні використовують вислів «(див. додаток Б)».

Обов'язковим елементом курсової роботи є план-конспект уроку з історії, який має бути розміщений у додатку та відповідати сучасним методичним вимогам до навчання історії в закладах загальної середньої освіти.

1. Загальні вимоги до плану-конспекту

- Відповідність віковим особливостям учнів і навчальній програмі.
- Чітка структурованість, що забезпечує логіку уроку.
- Використання різноманітних методів і прийомів навчання.
- Дотримання принципів навчання (науковість, доступність, системність тощо).
- Відображення компетентнісного підходу у навчанні історії.
- Інтерактивність, застосування сучасних технологій та дидактичного матеріалу.

2. Структура плану-конспекту уроку

Тема уроку. Має відповідати програмі та темі курсової роботи.

Мета уроку (освітня, розвивальна, виховна).

Тип уроку (наприклад: **урок засвоєння нових знань, урок узагальнення, комбінований урок, практичне заняття** тощо).

Обладнання та ресурси (підручники, карти, відеоматеріали, презентації, історичні документи, цифрові інструменти).

Структура уроку (чіткий поділ на етапи)

Організаційний момент (1-2 хв)

Привітання, перевірка готовності учнів, мотивація до роботи.

Мотивація навчальної діяльності (2-3 хв)

Використання проблемного питання, історичної ситуації, цитати або відеофрагмента.

Актуалізація опорних знань (5 хв)

Використання запитань, тестів, коротких вправ для повторення раніше вивченого матеріалу.

Вивчення нового матеріалу (15-20 хв)

- Основний зміст уроку, викладений у логічній послідовності.
- Використання різних методів подачі матеріалу (розповідь, дискусія, робота з джерелами).
- Інтерактивні завдання (групова робота, робота з картами, історичними документами, таблицями).

Закріплення та узагальнення знань (7-10 хв)

Висновки і рефлексія (3-5 хв)

Домашнє завдання (основне і додаткове).

3. Методичні рекомендації щодо оформлення

План-конспект має бути **чітким, структурованим** і логічним.

Використання **таблиць, схем, діаграм, фото** для наочності.

Вказівка на **методи і прийоми навчання**.

Підбір історичних джерел і дидактичного матеріалу **відповідно до теми**.

Застосування **інтерактивних методів** (дискусії, аналіз документів, рольові ігри).

Вказівка на **форми оцінювання** учнів (тести, опитування, самооцінка).

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Критерії оцінювання 100 бальною системою

- ❖ 90-100 балів (9-10) – Відмінно
 - ❖ 80-89 балів (8) – Добре (B)
 - ❖ 70-79 балів (7) – Добре (C)
 - ❖ 60-69 балів (6) – Задовільно (D)
 - ❖ 50-59 балів (5) – Задовільно (E)
 - ❖ 26-49 балів (3-4) – Незадовільно (FX), потребує доопрацювання
 - ❖ 1-25 балів (1-2) – Незадовільно (F), курсова робота не зарахована
- 50 балів виставляється за зміст курсової роботи і 50 балів за захист курсової роботи.

Критерії оцінювання за зміст курсової роботи (50 балів):

1. Змістовне наповнення та науковий рівень дослідження (20 балів)

Цей критерій оцінює :

- Наскільки повно і глибоко розкрита тема.
- Чи відповідає зміст поставленим завданням і логіці дослідження.
- Чи проведено аналіз актуальних джерел і досліджень у методиці навчання історії.
- Чи є логічна аргументація висновків та узагальнень.
- Чи відображена наукова дискусія щодо методичних аспектів викладання історії.
- Наскільки курсова робота містить власні методичні розробки та практичні рекомендації.

Розподіл балів: 18-20 балів – Відмінно

- Тема розкрита повністю, її зміст відповідає заявленій проблематиці.
- Використано актуальні наукові дослідження з методики навчання історії, педагогіки, психології.
- Глибокий аналіз сучасних підходів до викладання історії, методів навчання, принципів історичної освіти.

- Висновки логічно обґрунтовані, корелюють із поставленими завданнями та відображають результати дослідження.

- Аргументована критика існуючих методичних концепцій, обґрунтування вибору ефективних методів.

- Використання сучасних методів навчання, їх практична значущість.

16-17 балів – Дуже добре

- Тема розкрита загалом повно, але є незначні прогалини в деталізації окремих аспектів.

- Використано значну кількість наукових джерел, але аналіз не завжди глибокий.

- Основні методичні підходи викладені, але їх аналіз недостатньо критичний або не повністю аргументований.

- Висновки узгоджуються із завданнями, проте містять деякі узагальнення без детальної аргументації.

- Використані методи відповідають темі, але їх аналіз недостатньо глибокий.

14-15 балів – Добре

- Тема розкрита, але з деякими неточностями або недостатньо повним аналізом джерел.

- Аналіз літератури проведено, але його глибина обмежена, є лише поверхневий опис методичних підходів.

- Висновки в цілому відповідають завданням, але не завжди мають достатнє теоретичне підґрунтя.

- Основні методи дослідження визначені, але їх практичне застосування частково обмежене.

12-13 балів – Задовільно

- Тема розкрита частково, висвітлені лише деякі її аспекти.

- Аналіз літератури слабкий, використано обмежену кількість джерел.

- Висновки не повністю відповідають поставленим завданням, є узагальнення без належного обґрунтування.

-Недостатнє обґрунтування методичних підходів, часткова відповідність темі.

10-11 балів – Мінімально задовільно

- Тема розкрита поверхнево, багато аспектів не розглянуто.
- Використано мало джерел, їх аналіз слабкий або відсутній.
- Висновки розмиті, не узгоджуються з цілями та завданнями дослідження.
- Відсутність чіткого методологічного обґрунтування, слабкий зв'язок з темою.

6-9 балів – Незадовільно (FX)

- Тема майже не розкрита, робота носить фрагментарний характер.
- Джерела або відсутні, або лише перераховані без аналізу.
- Висновки не мають наукового обґрунтування, є значні логічні помилки.
- Методологічна база значно обмежена, поверхневий аналіз.

1-5 балів – Незадовільно (F)

- Тема повністю не розкрита.
- Відсутній аналіз літератури при описі розділів.
- Висновки нелогічні або відсутні.
- Відсутнє методичне обґрунтування дослідження.

2. Структурна логіка та послідовність викладу матеріалу (10 балів)

- **9-10 балів** – Чітка логіка викладу, структурованість, кожен розділ логічно пов'язаний, присутня аргументована проблематика.
- **8 балів** – Дотримана логічна структура, є незначні порушення послідовності.
- **7 балів** – В цілому логічна структура, але деякі частини розташовані невпорядковано або слабо пов'язані між собою.
- **6 балів** – Логіка викладу частково порушена, є непослідовність у викладі матеріалу.
- **5 балів** – Відсутня чітка структура, окремі розділи нелогічно побудовані.

- **3-4 бали** – Суттєві логічні помилки у викладі матеріалу, розділи слабо взаємопов'язані.

- **1-2 бали** – Відсутня структура, матеріал викладений хаотично.

3. Практичне значення дослідження (10 балів)

- **9-10 балів** – Запропоновані практичні рекомендації є актуальними та можуть бути застосовані у викладанні історії.

- **8 балів** – Практичні результати цінні, але частково недостатньо обґрунтовані.

- **7 балів** – Є практична значущість, але вона обмежена або загального характеру.

- **6 балів** – Практичне значення недостатньо чітко сформульоване.

- **5 балів** – Практичні рекомендації поверхневі, не містять конкретних рішень.

- **3-4 бали** – Відсутнє обґрунтоване практичне застосування.

- **1-2 бали** – Практична цінність дослідження відсутня.

4. Оформлення курсової роботи (10 балів)

- **9-10 балів** – Відповідає всім вимогам оформлення, відсутні граматичні та стилістичні помилки, правильне цитування.

- **8 балів** – В цілому відповідає вимогам, можливі незначні відхилення в оформленні чи помилки.

- **7 балів** – Є кілька помилок в оформленні, але вони незначні.

- **6 балів** – Відхилення від вимог оформлення, наявні помилки у списку джерел або текстів.

- **5 балів** – Значні порушення оформлення, неправильне цитування.

- **3-4 бали** – Серйозні порушення оформлення, наявність великої кількості помилок.

- **1-2 бали** – Оформлення не відповідає вимогам, робота містить грубі помилки.

Критерії усного оцінювання курсової роботи з методики навчання історії (50-бальна система)

1. Якість змісту та науково-методичний рівень (20 балів)

Оцінюється глибина розкриття теми, використання актуальних джерел, логічність викладення матеріалу та відповідність висновків поставленим завданням.

- **18-20 балів** – Тема розкрита повністю, використано сучасні методичні підходи, висновки обґрунтовані, застосовано широкий спектр наукових джерел.
- **15-17 балів** – Тема розкрита загалом добре, але є окремі недоопрацьовані аспекти або слабке використання джерел.
- **12-14 балів** – Матеріал подано достатньо повно, але є поверхневий аналіз окремих аспектів, слабка методична частина.
- **9-11 балів** – Тема розкрита частково, недостатній аналіз джерел, висновки фрагментарні.
- **5-8 балів** – Значні прогалини у викладі матеріалу, відсутність належного аналізу методики навчання.
- **1-4 бали** – Тема не розкрита, висновки нелогічні або відсутні, відсутній аналіз методичних підходів.

2. Виступ і презентаційні навички (15 балів)

Оцінюється вміння студента чітко та логічно викладати матеріал, використання презентаційних засобів, зв'язність мовлення, впевненість під час виступу.

- **14-15 балів** – Виступ чіткий, логічний, добре структурований, студент вільно оперує поняттями методики навчання історії.
- **12-13 балів** – Виступ змістовний, але є незначні проблеми зі структурою або чіткістю викладення.
- **10-11 балів** – Загалом логічна подача матеріалу, але місцями спостерігається невпевненість, недостатня виразність мови.

- **7-9 балів** – Виступ непослідовний, не всі аспекти теми пояснені достатньо детально, є труднощі з формулюванням думок.
- **4-6 балів** – Виступ хаотичний, студент читає з тексту, не орієнтується у матеріалі.
- **1-3 бали** – Відсутність логіки у викладенні, студент не може пояснити зміст роботи.

3. Відповіді на запитання та аргументація (15 балів)

Оцінюється рівень орієнтації студента в матеріалі, вміння відповідати на питання комісії, аргументувати свої висновки.

- **14-15 балів** – Відповіді логічні, аргументовані, студент демонструє глибоке розуміння теми і методичних підходів.
- **12-13 балів** – Відповіді загалом правильні, але є незначні неточності або недостатня аргументація.
- **10-11 балів** – Відповіді правильні, але поверхневі, відсутнє пояснення окремих методичних аспектів.
- **7-9 балів** – Відповіді загальні, студент уникає глибокого аналізу, має труднощі з аргументацією.
- **4-6 балів** – Відповіді неповні, нечіткі, відсутнє розуміння методики викладання історії.
- **1-3 бали** – Відсутність відповідей або невірні пояснення, студент не орієнтується у власному дослідженні.

Оцінка виставляється по сумі оцінювання за зміст курсової роботи (50 балів) і усного оцінювання курсової роботи з методики навчання історії (50 балів).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бейлін М.В. Основи наукових досліджень. Навчально-методичний посібник. Харків, 2012. 184 с.
2. Білуха М.Т. Основи наукових досліджень. К., 1997. 271 с
3. Гальченко С.І., Силка О.З. Основи наукових досліджень: навч.-метод. посіб. Черкаси, 2015. 93 с.
4. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. К.: ДП «УкрНДНЦ», 2016. 20 с.
5. ДСТУ 2394-94 Інформація та документація. Комплектування фонду, бібліографічний опис, аналіз документів. Терміни та визначення. Чинний від 01.01.1995. К.: Держстандарт України, 1994. 88 с.
6. ДСТУ 5034:2008 Інформація і документація. Науково-інформаційна діяльність. Терміни та визначення понять. К.: Держспоживстандарт України, 2009. 38 с.
7. Єріна А. М., Захожай В. Б., Єрін Д. Л. Методологія наукових досліджень: Навчальний посібник. К., 2004. 212 с.
8. Жалоба І.В. Основи наукового дослідження: Навчально-методичний комплекс. К., 2006. 23 с.
9. Ковальчук В.В., Мойсєєв Л.М. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник. 5-е вид. К., 2008. 240 с.
10. Киридон А. М. Методичні рекомендації щодо виконання й захисту курсових та випускних кваліфікаційних / магістерських робіт. К., 2008. 88 с.
11. Колесников О.В. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник. К., 2011. 144 с.
12. Коломієць В.О. Як виконувати курсову роботу: Метод. посіб. для студ. вищ. пед. навч. закл. К., 2003. 69 с.
13. Крушельницька О.В. Методологія і організація наукових досліджень: Навчальний посібник. К., 2006. 206 с.

14. Основи наукових досліджень: навчальний посібник / за ред. В.Ісаюк, Є.Р.Чернишової. К., 2012. 144 с.
15. Палеха Ю.І., Леміш Н.О. Основи науково-дослідної роботи. Навчальний посібник. К., 2013. 336 с.
16. Пилипчук М.І., Григор'єв А.С., Шостак В.В. Основи наукових досліджень. Підручник. К., 2007. 270 с. 55
17. П'ятницька-Позднякова І.С. Основи наукових досліджень у вищій школі. Навчальний посібник. К., 2003. 116 с.
18. Романчиков В.І. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник. К., 2007. 254 с.
19. Ростовський В.С., Дібрівська Н.В. Основи наукових досліджень та технічної творчості. Підручник. К., 2009. 96 с.
20. Свердан М.М., Свердан М.Р. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник. Чернівці, 2006. 352 с.
21. Середа Л.П., Павленко В.С. На допомогу авторам навчальної літератури: Навч. посіб. К., 2001. 79 с.
22. Словник-довідник з культури української мови / Д. Гринчишин, А. Капелюшний, О. Сербенський, З. Терлак. Львів: Фенікс, 1996. 368 с.
23. Соловйов С.М. Основи наукових досліджень: Навчальний посібник. К., 2007. 176 с.
24. Стеченко Д.М., Чмир О.С. Методологія наукових досліджень: Підручник. 2-ге вид. К., 2007. 317 с.
25. Філіпенко А.С. Основи наукових досліджень. Конспект лекцій: Посібник. К., 2004. 208 с.
26. Цехмістрова Г.С. Основи наукових досліджень: Навчальний посібник. К., 2004. 240 с.
27. Чорненький Я. Я., Чорненька Н. В., Рибак С. Б. Основи наукових досліджень. Організація самостійної та наукової роботи студента: Навч. посіб. К., 2006. 208 с.

28. Швецова-Водка Г. М. Документознавство: навч. посіб. К., 2007. 398 с.
29. Шейко В.М., Кушніренко Н. М. Організація та методика науководослідницької діяльності. Підручник. 5-те вид., стер. К., 2006. 307 с.
30. Філіпенко А.С. Основи наукових досліджень: Конспект лекцій. К., 2005. 208 с.